

1992: Een puinhoop in wording?

Pierre Maréchal

Het wordt door politici in geuren en kleuren verspreid. Grote bedrijven fusioneren of zoeken andere samenwerkingsverbanden. 1992 is het magische jaar waarin binnen de Europese Gemeenschap de onderlinge grenzen voor het vrije goederen- en personenverkeer worden opengesteld. Waarschijnlijk zullen weinigen de illusie koesteren dat in dat jaar al de schone beloften worden waargemaakt. Op veel fronten wordt geklaagd dat, ondanks de overvloedige beloften, weinig door de politici wordt geregeld. Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zullen er op vogelbeschermingsgebied ongewenste ontwikkelingen gaan plaatsvinden.

Politieke onwil

In september 1988 is door de opsteller dezes aan het Europese Parlement namens de Stichting Mondiaal Alternatief verzocht om een Europese regeling aangaande de avicultuur van inheemse vogels. Dit is niet alleen gewenst vanwege de te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot de datum 1992, ook juridische ordening in Europees verband is reeds lang een te weinig onderkende noodzaak (Maréchal 1988a, 1988b).

Volgens de EG-Vogelrichtlijn mag iedere afzonderlijke lidstaat van de Europese Gemeenschap verder gaan met vogelbeschermingsmaatregelen dan hetgeen de richtlijn zelf voorschrijft (Raad 1979). Afgezien van het feit dat de praktische uitvoering door de lidstaten tegenvalt, wordt de mogelijkheid tot verdergaande bescherming onmiddellijk teniet gedaan bij het opengaan van de grenzen voor het vrije verkeer van goederen. Het blijkt dat het Europese Parlement bij schriftelijke verklaring van de voorzitter van de Commissie Verzoekschriften, Raphael Chanterie, de kwestie van de avicultuur niet wil regelen (Chanterie 1989). Uit het antwoord blijkt tevens dat de Commissie weinig begrip heeft voor de aankomende problematiek. Nu wil het toeval dat deze politicus wel genegen blijkt te zijn om prijzen uit te reiken na afloop van een zangwedstrijd met Vinken (*Fringilla coelebs*) in het Belgische Tielt (Van Limbergen 1990). Aldus lijkt de hierboven gesuggereerde onwil plausibel te zijn.

Situatie I

In tal van landen bestaan organisaties die zich bezighouden met avicultuur. Een deel van deze vogelliefhebbers legt zich toe op Europese vogels. De meesten verkrijgen al dan niet illegaal de beschikking over de vogels van hun keuze. Een (nog) relatief klein deel van deze hobbyisten fokt met toenemend succes sinds jaar en dag een aantal vogelsoorten. Het klinkt voor menig een wellicht vreemd, maar het is niet onwaarschijnlijk dat deze gefokte vogels uiteindelijk in het vrije goederenverkeer opgevat zullen worden als zijnde goederen. Immers, het betreft geen 'wildvang' maar dikwijls vogels van de zovoeelste generatie in kunstmatige omstandigheden gefokte (gedomesticierde) vogels... en dus zijn het cultuurproducten (lees hiervoor goederen). In ieder geval is het een feit dat een handige advocaat die zich voor deze taak sterk zou maken, een grote kans op succes heeft. Daarbij komt bovendien het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 8 juli 1987 inzake het niet naleven van de Vogelrichtlijn in België.

Uit het vonnis kan worden opgemaakt dat de vo-

gels die in gevangenschap aanwezig zijn, gezien de bestaande kennis inzake de voortplantingstechnieken, niet uit de natuur mogen worden aangevuld (De Beule 1987). Met andere woorden: of het gewenst is of niet, er ontstaan van een aantal soorten altijd cultuurpopulaties naast de in de natuur voorkomende populaties. Met betrekking tot dit verschijnsel bestaat er geen of onvoldoende regelgeving. In ieder geval is het een feit dat het in het bezit hebben van 'beschermde' soorten niet altijd meer direct gerelateerd kan worden aan het per definitie afkomstig zijn van stroperij of andere illegale handelingen. In artikel 10 onder 1 van de EG-Vogelrichtlijn wordt niet alleen gesteld dat de overheden van lidstaten zorg moeten dragen voor bescherming en beheer van vogelpopulaties, maar eveneens dat deze overheden de exploitatie van vogelpopulaties moeten regelen.

Er zullen zich op korte termijn (en zeker na 1992) verschillende typen problemen aandienen:

- vogelliefhebbers die met hun fokproducten mee willen dingen in de internationale competitiefeer, en men zal deze vogels ook op tentoonstellingen willen krijgen in landen waar het houden van desbetreffende soorten (nog) verboden is
- mutatiefok zal sterk toenemen en als gevolg hiervan zal men over materiaal willen beschikken dat in het buitenland (binnen de EG) wordt aangeschaft
- confrontaties tussen 'legaliteit en illegaliteit' en de daarmee samenhangende grijze zones zullen bij gebrek aan een goede regeling in toenemende mate controlefunctionarissen frustreren
- aanvankelijke 'krachtpatserijen' van een nationale overheid zullen door het hoger gezag van het Europese Hof ongedaan worden gemaakt
- er zullen van sommige soorten gedomesticierde vogels binnen afzienbare tijden overschotten ontstaan die afgezet worden buiten het circuit van aviculturisten.

Situatie II

In ons land is de handel in producten van beschermde vogelsoorten verboden. Binnen de Europese Gemeenschap is het verboden om kunstmatige handelsbelemmeringen op te wer-

pen. Met andere woorden, produkten van op grond van de EG-Vogelrichtlijn elders bejaagbare en alhier beschermde vogelsoorten moeten algemeen op de gemeenschappelijke markt worden toegelaten. Een recente rechtszaak (23 mei 1990) waarbij culinaire produkten van het in ons land beschermde Schotse Sneeuwhoen (*Lagopus l. scoticus*) in het geding waren, is door de Nederlandse overheid verloren (Anonymus 1990). Eén van de overwegingen van het Hof was dat deze soort niet in Nederland voorkomt. Inmiddels wordt in jagerskringen al geopperd dat dit dus eveneens voor de Rode Patrijs (*Alectoris rufa*) en het Auerhoen (*Tetrao urogallus*) zou gelden (Van Schooten 1990). Na 1992 krijgen wij op grote schaal te maken met de vrije handel in goederen. Dat wil zeggen dat regionale produkten (dus ook produkten van de jacht en vogelvangst) binnen de Europese Gemeenschap algemeen verhandelbaar worden. In ieder geval is het, zeker dan, niet meer zo dat vogel- en natuurbeschermers alleen te maken krijgen met jagers en aviculturisten maar eveneens met commercie.

Met name dit laatste aspect kan wel eens leiden tot een hogere jachtdruk op verschillende vogelsoorten. Immers uitbreiding van het afzetgebied leidt tot toenemende vraag.

Situatie III

Volgens een recent artikel in 'Onze Vogels' heeft de arrondissementsrechtbank te Zutphen op 25 mei 1988 bepaald dat een ondersoort van de Grote Bonte Specht (*Dendrocopos major tenuirostris*) in Nederland niet beschermd is bij de Vogelwet 1936 (Biezeveld 1990). Hoewel de wetgeving in Nederland reeds lange tijd aan wijziging toe is, lijkt het erop dat zowel in de nationale als in de internationale wetgeving een strikte defini-

tie van het begrip soort gewenst is. Zo wordt van de Europese Gemeenschap bijvoorbeeld bescherming van de nominaatvorm (en tevens van de habitat) van het Korhoen (*Tetrao tetrix*) verlangd, alsof de inmiddels onderkende subvormen niet zouden worden bedreigd (Commissie van de Europese Gemeenschappen 1985).

Conclusie

Het lijkt erop dat politici en de rechterlijke macht marchanderen met wetenschappelijke data en suggereren op te komen voor de avifauna van Europa.

Actie gewenst

Het bovenstaande is in wezen een summier op-somming van ontwikkelingen die voor de deur staan. In werkelijkheid wordt de hele kwestie nog complexer en er mag worden gevreesd voor een terugval op een aantal punten van het vogelbeschermingsgebied. Juist in een groeiende markt zal de nadruk op regionale exclusiviteiten komen te liggen. Dit geldt met zekerheid voor culinaire gebruiken, daarin is een groeiende markt te voorzien. Zeker in het geval van standvogels maar ook bij sommige trekvogelsoorten, kan het werkingsgebied van de vogelrichtlijn in economisch opzicht (helaas) worden opgedeeld in produktiegebieden en oogstgebieden (Maréchal 1986). De handelslieden in Europa zijn goed georganiseerd. Dat geldt tevens voor de jagers en aviculturisten. De natuurbeschermers zijn wel georganiseerd maar de onderlinge verschillen staan garant voor het gebrek aan doelmatigheid. In ieder geval is snelle doeltreffende actie, nu het nog kan, noodzakelijk. Pressie op volksvertegenwoordigers om alsnog tot een aanvaardbare regeling te komen is meer dan ooit gewenst.

■ Pierre Maréchal, postbus 1187, 5602 BD Eindhoven.

LITTERATUUR:

- Anonymus (1990): *Lagopus lagopus*. De Volkskrant d.d. 30-06-1990.
- Beule, J. De (1987): Het Arrest van het Europese Gerechtshof te Luxemburg en de implicaties ervan op de Vlaamse Wetgeving. Mens en Vogel 25 (4): 257-260.
- Biezeveld, C. (1990): Beschermde vogels of niet? Onze Vogels 51 (4): 156-157.
- Chanterie, R. (1989): Betreft: Verzoekschrift nr. 362/88. Commissie Verzoekschriften van het Europese Parlement. Luxemburg.
- Commissie van de Europese Gemeenschappen (1985): Richtlijn van de Commissie van 25 juli 1985 tot wijziging van Richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand. Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen L. 233: 33-41.
- Limbergen, G. van (1990): En de Vlaamse Vink... ze zong 'Suskekiet'. De Europese Vogelwereld 5 (2): 24.
- Maréchal, P.L.Th.A. (1986): De Economische Betekenis van Vogels. Meer dan brood alleen. Ecocript 30N. Mondiaal Alternatief, Zandvoort.
- Maréchal, P.L.Th.A. (1988a): Verzoekschrift aan de Commissie Milieubeheer, Volksgezondheid & Consumentenbelangen van het Europese Parlement inzake de inhoudelijke bijstelling van de Richtlijn van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (79/409/EEG) ten aanzien van avicultuur d.d. 22 september 1988. Mondiaal Alternatief EEBV-Project, Eindhoven.
- Maréchal, P.L.Th.A. (1988b): Bijdrage tot de discussie over het fokken van 'wildzangvogels': gezien in sociaal, genetisch en ecologisch perspectief. EEBV, Eindhoven.
- Raad (1979): Richtlijn van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (79/409/EEG). Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen L 103, 22: 1-18.
- Schooten, P. van (1990): 'The glorious Twenty-third'. De Nederlandse Jager 95 (14): 439.